

Міністерство освіти і науки України
Волинський національний університет імені Лесі Українки

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНОЇ
РОБОТИ ТА СОЦІАЛЬНОГО
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ТА
НАЦІОНАЛЬНИЙ ВИМІР**

**CURRENT PROBLEMS OF SOCIAL WORK
AND SOCIAL SECURITY:
EUROPEAN AND NATIONAL DIMENSION**

**Матеріали
I Міжнародної науково-практичної конференції
27-29 травня 2021 року**

Луцьк – 2021

УДК 364(4 + 477) (08)

A43

Рекомендовано до друку вченою радою
Волинського національного університету імені Лесі Українки
(протокол № 5 від 28 квітня 2021 р.)

НАУКОВА РЕДАКЦІЯ

Дубич К. В. – доктор педагогічних наук, професор

Лякішева А.В. – доктор педагогічних наук, професор

Слозанська Г.І. – доктор педагогічних наук, доцент

Чернета С. Ю. – кандидат педагогічних наук, доцент

Дурманенко Є. А. – кандидат педагогічних наук, доцент

Гулько С. О. – кандидат педагогічних наук, доцент

A43 Актуальні проблеми соціальної роботи та соціального забезпечення : європейський та національний вимір : Матеріали I Міжнародної науково-практичної конференції (27–29 травня 2021 року) [Текст] / за заг. ред. С. Ю. Чернети. Луцьк : ФОП Іванюк В. П., 2021. 208 с.

У збірнику представлено матеріали доповідей учасників I Міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні проблеми соціальної роботи та соціального забезпечення : європейський та національний вимір».

Матеріали подано в авторській редакції.

Сорока Ольга	
ТАЙМ-МЕНЕДЖМЕНТ ЯК ФАКТОР ПРОФЕСІЙНОГО УСПІХУ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ	142
Файдюк Олена	
ОСОБЛИВОСТІ НАДАННЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДТРИМКИ УЧАСНИЦЯМ БОЙОВИХ ДІЙ В УМОВАХ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ.....	146
РОЗДІЛ 3. ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ, СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА	151
Гунько Степан	
ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ У ГАЛУЗІ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ ДО ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ.....	151
Коваль Ганна, Галабурда Мар'яна	
ОСВІТНІ ПОСЛУГИ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЇХ НАДАННЯ ПІД ЧАС ПАНДЕМІЇ.....	155
Корпач Надія	
ДОКУМЕНТУВАННЯ ЯК СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ.....	160
Косинська Олена	
ФОРМУВАННЯ УПРАВЛІНСЬКОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ.....	164
Міщик Людмила	
АКТУАЛЬНІСТЬ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ ДО ЗАСТОСУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ МЕДИКО-СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ.....	168
Остапчук Вікторія	
ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПРОФЕСІЙНОГО САМОРОЗВИТКУ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ.....	172
Петрович Валерій	
ОРГАНІЗАЦІЯ ФАХОВОГО ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРАЦІВНИКІВ СОЦІАЛЬНИХ СЛУЖБ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД.....	177

- 1) категорія А – справи термінові й важливі, які потрібно зробити в першу чергу і які вимагають невідкладного втручання;
- 2) категорія В – справи важливі й нетермінові, але їхнє невчасне виконання перенесе їх до категорії А;
- 3) категорія С – справи неважливі й термінові;
- 4) категорія D – справи не важливі й не термінові.

Основними завданнями, які дає змогу розв'язати тайм-менеджмент, є постановка цілей, планування завдань, ведення обліку часу в процесі реалізації завдань. Систематичне послідовне використання на практиці технологій тайм-менеджменту дасть змогу фахівцям соціальної сфери суттєво підвищити продуктивність і результативність своєї повсякденної діяльності, тим самим досягнувши успіху у професійній діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Метулинська Н. М. Мотивація наукової діяльності та професійний успіх у науці. *Соціальні технології: актуальні проблеми теорії та практики*. 2012. Вип. 56. С. 163–170.
2. Міельчарек А. Поняття кар'єри та професійного успіху в системі соціологічних категорій. *Наукові праці МАУП. Сер. : Економічні науки. Психологічні науки*. 2013. Вип. 2. С. 117–122. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npmaure_2013_2_23
3. Орлов В. Формування уявлень майбутнього вчителя мистецьких дисциплін про професійний успіх. *Етика і естетика педагогічної дії*. 2015. Вип. 9. С. 151–162.
4. Согомонов А. Ю. Достижительская культура. М. : Електрон. книга, 2002. 500 с.
5. Сорока О. В. Технологічний аспект самоменеджменту. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія: Педагогічні науки* 2018. № 1 (315). Ч. I. С. 132–140.

*Олена Файдюк,
аспірантка II року навчання,
спеціальності 231 «Соціальна робота»,
Київський університет імені Бориса Грінченка*

ОСОБЛИВОСТІ НАДАННЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДТРИМКИ УЧАСНИЦЯМ БОЙОВИХ ДІЙ В УМОВАХ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

В Україні досі актуальним є питання розробки та підготовки програм з метою надання соціально-психологічної допомоги

учасникам бойових дій, оскільки бойові дії на території нашої країни тривають і досі. На сьогоднішній день, були здійснені спроби вивчити та дослідити основні потреби та запити учасників бойових дій як серед чоловіків, так і серед жінок [6]. Відповідно до отриманих результатів виявлено, що своєчасне отримання психологічної підтримки та допомоги є важливим аспектом для успішної адаптації учасників та учасниць бойових дій до мирного життя [5].

За результатами соціологічного опитування більше половини учасниць бойових дій, які повернулися з Донбасу, мали психологічні труднощі. По допомогу психолога зверталися трохи більше чверті з тих, хто її потребував. Майже половина не виключають, що зроблять це у майбутньому. Решта не вірять у допомогу [3].

Основні психологічні проблеми, з якими зустрічаються жінки-учасниці АТО/ООС після звільнення з військової служби [4]:

- Проблеми психічного здоров'я (ПТСР, депресивний розлад, невротичні розлади);
- Особистісна криза (проблеми самоідентифікації, невизначеність смислів, перспектив, життєвих планів, негативні емоційні стани, замикання у собі);
- Порушення взаємовідносин у сім'ї, міжособистісних взаємовідносин (руйнування сім'ї, конфлікти, проблеми взаємовідносин з дитиною).

Ці дані підкреслюють актуальність надання професійної психологічної допомоги та підтримки учасницям бойових дій.

Відповідно до результатів зарубіжних досліджень, жінки-ветерани мають більший ризик виникнення психологічних проблем протягом усього життя порівняно з ветеранами-чоловіками [1]. Порівняно з чоловіками, жінки-ветерани у цьому дослідженні були молодшими, незаміжніми, мали менше бойового впливу, але частіше мали ПТСР протягом усього життя (29% проти 12%), депресію (46% проти 21%), суїцидальні наміри (27% проти 11%) та довічне користування послугами підтримки психічного здоров'я (67% проти 47%). Жінки також частіше мали низьку психологічну стійкість і вживали психотропні препарати.

Ряд психологічних проблем, які можуть виникати у жінки, яка повернулася із зони бойових дій потребують детального вивчення та подальшої клопіткої роботи з метою отримання кваліфікованої допомоги. Психологічна підтримка має базуватися на основних принципах роботи з учасницями АТО/ООС [2]. При наданні

психологічної підтримки учасникам бойових дій важливим аспектом є встановлення довірливого контакту. Якщо ви співрозмовнику не довіряєте, то ставите під сумнів будь-який його аргумент. Встановлений довірливий контакт є сутністю процесу консультування, у тому числі і психологічного консультування. Особливо важливими при цьому є щирість, теплота, емпатія, повага, підтримка з боку психолога і «передача» цих настанов клієнтці [7].

Надання психологічної підтримки на рівні територіальної громади має ряд своїх особливостей: недоступність послуги, відсутність відповідного фахівця, недовіра з боку отримувачки послуги до фахівця/установи тощо. Однак, окрім надання психологічної підтримки, учасникам бойових дій можуть і мають бути запропоновані первинні прості базові соціальні послуги (інформування, консультування, соціальний супровід, посередництво, представництво інтересів), за потреби – запропоновані комплексні і спеціалізовані соціальні послуги, просвітницькі, навчальні та профілактичні програми, до надання яких можуть бути залучені державні і комунальні структури (центри надання соціальних послуг, медичні установи та заклади вищої освіти) або на основі соціального замовлення залучені недержавні організації – надавачі соціальних послуг та психологічної підтримки) [3].

Система надання психологічної підтримки учасникам бойових дій на рівні територіальної громади має бути добре налагоджена, включаючи всі можливі контакти та налагодження зв'язків як з державними організаціями, так і з недержавним сектором.

Саме ОТГ можуть і мають бути базою для зустрічей груп підтримки, взаємо та самопомоги жінок-учасниць АТО/ООС, якщо створення таких груп буде можливе за кількістю учасниць (не менше 4-х) і це буде зручно самим учасницям.

У випадку, коли необхідні отримувачкам послуги не можуть бути надані на базі територіальної громади, вони направляються до надавачів соціальних послуг та психологічної підтримки на більш високих рівнях (районному, обласному, державному).

Ключовим елементом у системі надання соціально-психологічної допомоги на рівні територіальної громади може виступати фахівець із соціальної роботи у громаді. Він має бути добре обізнаним із алгоритмом дій у ситуації, коли людина потребує будь-якої допомоги (медичної, психологічної, юридичної, інформаційної тощо). Також фахівець із соціальної роботи має бути

добре поінформованим про порядок взаємодії клієнта з іншими організаціями, які працюють у даному напрямку (відповідно до запиту клієнта). Окрім цього, фахівець із соціальної роботи має викликати у клієнта довіру та вміння встановити контакт для ефективної взаємодії.

Отже, питання надання психологічної підтримки учасникам бойових дій на рівні територіальної громади є актуальним і потребує налагодження ефективної системи взаємодії та координації роботи відповідних структурних підрозділів у наданні такої послуги. Територіальна громада має забезпечити психологів, які б змогли надавати психологічну підтримку даній категорії населення громади. Отримання психологічної допомоги для жінки, яка є учасницею бойових дій має бути доступною послугою, адже мова йде про психічне здоров'я жінки та її благополуччя в цілому.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. [Adams R.E.](#), Hu Y., Figley C.R. Risk and protective factors associated with mental health among female military veterans: results from the veterans' health study. BMC Women's Health. 2021. Vol. 1., no. 55. URL: <https://doi.org/10.1186/s12905-021-01181-z> (date of access:18.05.2021)

2. [Griffiths H.K.](#), [Hawkins B.L.](#), [Crowe B.M.](#) Identifying contextual factors that impact community reintegration in injured female Veterans. [Journal of Military, Veteran and Family Health](#). 2020. Vol. 6, no. 1. P. 38–47. URL: <https://doi.org/10.3138/jmvfh-2018-0043> (date of access:18.05.2021).

3. Дослідження проєкту «All4One: комплексна програма психологічної та менторської підтримки ветеранів», проведених у січні-лютому 2020 р. у Донецькій, Дніпропетровській та Львівській обл. (Фонд Східна Європа партнерстві з БО «БФ «Лінія Життя України» за підтримки Посольства Великої Британії в Україні; Фонд «Демократичні ініціативи» імені Ілька Кучеріва). (2020). URL: <https://eef.org.ua/program-project/all4one-kompleksna-programa-psyhologichnoyi-ta-mentorskoyi-pidtrymky-veteraniv/>

4. «Життя після конфлікту: Опитування щодо соціально-демографічних та соціально-економічних характеристик ветеранів конфлікту на сході України та їхніх сімей». (2020). Представництво МОМ в Україні. URL: https://iom.org.ua/sites/default/files/veterans_reintegration_survey_2020_ukr.pdf

5. Коқун О.М., Агаев Н.А., Пішко І.О., Лозінська Н.С. (2015). *Fundamentals of psychological support for military personnel at military hostilities*. НДЦ ГП ЗСУ. Київ. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/11222/>

6. «Невидимий батальйон 2.0. Повернення ветеранок до мирного життя (Соціологічне дослідження)» (Проєкт ООН Жінки «Гендерна рівність у центрі реформ, миру та безпеки», липень-вересень 2018 р.) URL: <http://ekmair.ukma.edu.ua/handle/123456789/16608>

7. Палієнко Т., Семигіна Т. (2016). Психосоціальна підтримка ветеранів війни та цивільних, які постраждали через збройний конфлікт. Київ. URL: <https://bit.ly/2IBwwHr>